

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines in Social Sciences

Vol:3, Issue:6
sssjournal.com

pp.779-788
ISSN:2587-1587

2017
sssjournal.info@gmail.com

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 07/10/2017 | The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 07/11/2017
Published Date (Makale Yayın Tarihi) 08.11.2017

**KENTSEL DÖNÜŞÜM SÜRECİNDE DAYANIŞMA VE KOMŞULUK İLİŞKİLERİ: İZMİR
KARABAĞLAR MAHALLELER BİRLİĞİ ÖRNEĞİ***

*RELATIONS OF SOLIDARITY AND NEIGHBORHOOD IN THE PROCESS OF URBAN
TRANSFORMATION: IZMIR KARABAĞLAR NEIGHBORHOOD ASSOCIATION
EXAMPLE*

Arş.Gör.Dr. Seçil ÖZDEMİR METLİOĞLU

Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Sosyoloji Bölümü Dr. Araştırma Görevlisi, ozdmirsecil@gmail.com,
İzmir/Türkiye

ÖZ

Bu çalışma, kentleşme sürecini, ekonomik, fiziksel ve sosyal olarak etkileyen kentsel dönüşüm sürecini, dayanışma ve komşuluk ilişkileri temelinde İzmir Karabağlar Kentsel Dönüşüm Projesi örneğinde incelemektedir. İzmir'in Karabağlar ilçesinde bulunan 540 hektarlık alanda bulunan 16 mahalle, 2012 yılında Çevre Şehircilik Bakanlığı tarafından 6306 numaralı kanun ile afet riskli kentsel dönüşüm alanı ilan edilmiştir. 2012-2017 tarihleri arasında 540 hektarlık alanın 101,4 hektarlık bölümü için 4 kez imar planı hazırlanmıştır. Karabağlar Mahalleler Birliği, Çevre Şehircilik Bakanlığı tarafından ilan edilen imar planlarına, başta dayanışma ve komşuluk ilişkileri olmak üzere hak kaybına uğrayacaklarını düşünmeleri nedeniyle karşı çıkmaktadır. Çalışma, Karabağlar Mahalleler Birliği üyelerinin dayanışma ve komşuluk ilişkileri incelemektedir. Araştırmada 30 birlik üyesiyle nitel araştırma tekniklerinden olan derinlemesine görüşme yapılmış ve görüşme verileri, nitel analiz programı kullanılarak değerlendirilmiştir. Araştırmanın sonucu olarak; bölge sakinleri, yaşam alanlarıyla ilgili alınacak kararlarda söz sahibi olmak istemekte, dayanışma ve komşuluk ilişkilerinin bozulmamasını istemektedirler.

Anahtar Kelimeler: Kent, Kentsel dönüşüm, Gecekondu, Komşuluk, Dayanışma

ABSTRACT

This study examines the urban transformation process that affects the urbanization process economically, physically and socially on the basis of solidarity and neighborhood relations in the context of İzmir Karabağlar Urban Transformation Project. The 16 neighborhoods of 540 hectares in the province of Karabağlar in İzmir were declared as disaster risk urban transformation area by Law No. 6306 by the Ministry of Environment and Urban Planning in 2012. The Karabağlar Neighborhood Association objected to the zoning plans announced by the Ministry of Environment and Urbanization because they thought they would be lost their solidarity and neighborly relations. The study examines Karabağlar neighborhood community for their unity of solidarity and neighborly relations. In-depth interviews with qualitative research techniques were conducted with 30 members of the survey and interview data were evaluated using a qualitative analysis program. As a result of this research; the inhabitants of the region want to make decisions about their habitats and want solidarity and neighborhood relations to remain intact.

Keywords: City, Urban transformation, Gecekondu, Neighbourhood, Solidarity

* Bu Makale "Kentsel Dönüşüm Sürecinde Kent Hakkı Mücadelesi: İzmir Karabağlar Kentsel Dönüşüm Projesi Örneği" adlı doktora tezinden üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Kentler, mekân ya da doğal şartların etkisiyle evirilmekte, dönüşmekte ve bu süreçte güç ve kontrol merkezleri ilişkilerinde değişiklikler meydana gelmektedir. Küreselleşme, kentlerin ve toplumların, neoliberal dönüşüm sürecinde kentsel mekân üzerinde hâkimiyet kurmaktadır. Özellikle, kentin ekonomik değer olarak yüksek potansiyeli olan bir bölgesinin içerisinde kalan çöküntü alanları hedef alınarak uygulanan projeler, bu bölgelerde yaratılan rantın daha da büyük olmasını sağlamaktadır. Kentsel dönüşüm projeleri, hukuki güvence problemi yaşayan, rant projeleri açısından daha cazip alanlarda gerçekleştirilmeye çalışılmaktadır. Kentsel dönüşüm kapsamında yapılan çok katlı ve yüksek yoğunluklu konutlarda, arsa payının kişi başına azalmasına rağmen, konut fiyatlarının yükselmesi, konutu yapan açısından kârın yükselmesi anlamına gelmektedir. Bu nedenle kentsel dönüşüm alanları, sermaye sahipleri açısından karlı rant alanları olarak görülmektedir.

İstanbul ve Ankara'da yoğunlaşan kentsel dönüşüm projeleri, akademik anlamda kentsel dönüşüm çalışmalarının İstanbul ve Ankara'ya yönelmesine neden olmuştur Sermayenin son dönemlerdeki gözde mekânlarından olan İzmir'de de İstanbul ve Ankara'ya benzer bir süreç yaşanmaktadır. İzmir'in Karabağlar ilçesinde bulunan 540 hektarlık alan, Afet Riskli alan olarak ilan edilerek Türkiye'nin en büyük kentsel dönüşüm projeleri arasına girmiştir.

Dayanışma ve komşuluk ilişkileri gecekondü bölgelerinin belki de en önemli boyutunu oluşturmaktadır. Bir arada olma, dayanışma ve güven, bu güçlü ilişkilerin önemli nedenleridir. Çocukların bakımı, yaşlılık, hastalık, cenaze ve düğün, komşuluk ve akrabalık ilişkilerine en çok ihtiyaç duyulan durumlardır. Kentsel dönüşüm projesine karşı çıkılmasının en önemli nedeni, akrabalar ve komşulardan uzak kalınacağı, dolayısıyla bu tür ilişki ağlarının dışında kalınacağı korkusudur. Komşulardan ve akrabalarından uzaklaşılması durumunda, aynı ilişkiler yeni konut alanında kurulamayacak ve bu durum insanların yalnızlaşmasına neden olacaktır.

2. TÜRKİYE'DE KENTSEL DÖNÜŞÜM DENEYİMLERİ

1950'li yıllar Türkiye'nin Batılı ülkelerden gelen maddi yardımların önemli bir kısmını oluşturan Marshall yardımları çerçevesinde kapitalistleşme-modernleşme sürecine girmesiyle, kentleşme tarihinde dönüm noktası olarak tanımlanır (Tümtaş, 2012). Bu yardımlarla başlayan tarımın modernleşmesi projesi ile birlikte kentlere göç başlar. Bu göçün nedeni kentlerde sanayinin başlaması değil, tarımdaki çözülmüştür (Bozkulak, 2005). Türkiye açısından 1950'li yıllar kapitalist dünya ile bütünleşme yılları olarak adlandırılabilir. Büyük kentlerdeki ticaret burjuvazisi ve feodal gerici güçler Türkiye'nin batıyla bütünleşmesinde önemli ve hızlandırıcı rol oynar (Tekeli, 2001). 1950'lerle kentlere doğru başlayan iç göç, kente göç edenlerin barınma ihtiyacına dönük kamu arazilerinin potansiyel yerleşim alanları haline dönüşmesine neden olur. Kurtuluş (2003), bu süreci kendiliğinden meydana gelen, müdahale edilemeyen "kendiliğinden kentleşme" süreci olarak adlandırır. Göçle birlikte yeni konut yeri seçimi, konut yapımı ve sonraki kentsel hizmetlerin oluşumu ve ulaşımı gibi ihtiyaçların tamamı bu "kendiliğinden" süreçte gerçekleşir. 1950'li yıllarda devlet kaynaklarının öncelikli olarak sanayiye aktarılması, kentsel altyapı olanaklarının yetersiz kalmasına neden olurken kentlerin yoğun olarak göç alması kentsel altyapı hizmetlerine olan ihtiyacı daha da artırır (Şengül, 2002).

1960-1980 arasındaki dönemde Türkiye'de endüstriyel büyümeye dayalı bir kalkınma stratejisi geliştirilmesi nedeniyle ithal ikameci sanayileşme modeli benimsenir. Bu dönemde büyük ölçekli sanayi yatırımlarıyla yüksek büyüme oranları yakalanır. İstanbul, Kocaeli, İzmir gibi kentlerin birer sanayi merkezi haline dönüşmeleriyle birlikte, istidam olanakları yetersiz olan Anadolu kırsalından ve taşrasından kısa bir süre içerisinde büyük oranla göç alırlar. Bu dönemde Türkiye'deki kentlerin sosyoekonomik- demografik ve mekânsal yapısı, kentlere göç eden bu kesimin kent hayatı tarafından nasıl benimseneceği üzerinde şekillenir. Şengül (2002), bu dönemi "emeğin kentleşmesi" olarak adlandırır.

Türkiye 1980 yılından itibaren neoliberal iktisat politikalarının hâkim olduğu, ihracata dayalı yeni bir döneme girer. IMF ve Dünya Bankası 24 Ocak kararları adı altındaki yapısal uyum ve ekonomik istikrar paketleri ile geç sanayileşmiş ülkelerin ekonomilerini canlandıracağını vaat eder. Bu programın en önemli özelliği ihracatın desteklenmesidir. Türkiye'nin ihracat eksenli gelişme modelinde edindiği rol tekstil ve konfeksiyon gibi yoğun emek gücü gerektiren alanlarda uzlaşma yönündedir. Daha önceki dönemde hedeflenen makine ve motor üretimi gibi teknolojik gelişmelerin desteklendiği alanlar bir kenara bırakılarak, dünya pazarında ucuz üretim yaparak var olmaya çalışan bir ülke olur (Boratav, 1991).

Kırdan kente göç eden nüfusun ihtiyaçlarına devletin duyarsız kalması, yeni gelen kent yoksullarının kendi sorunlarını kendilerinin çözmelerine neden olur. Türkiye kentleşme tarihinde yaşanan bu dönüşüm enformel yollara ve mekanizmalara başvurulmuş olarak gerçekleşir. Kentin yeni yoksulları konut sorunlarını kendi seçtikleri

alanlarda gecekondu inşaa ederek, işsizlik sorunlarını ise enformel iş piyasası aracılığı ile edindikleri işler vasıtasıyla çözmeye çalışır (Kıray, 1982).

Kıray'a göre gecekondu, "tarımda pazara yönelik üretime geçişin ve kentlere nüfus yığılmalarının hızlanmasına rağmen, sanayileşmesini çok yavaş gerçekleştiren toplumlarda ortaya çıkmaktadır" (Kıray, 1982, s. 72). Tekeli, gecekondu kavramını, "dıştan alınan teknoloji ile kalkınan bir ülkenin, modern teknoloji kullanan kesimi tarafından emilemeyen işgücünün kentlerde oluşturduğu bir yerleşme ve yaşama biçimi" (Tekeli, 2008, s.65) olarak tanımlamaktadır. Keleş de gecekonduyu Kent Bilim Terimleri Sözlüğü'nde; "Bayındırlık ve yapı kurallarına aykırı olarak, gerçek ya da tüzel, kamusal ve özel kişilerin toprakları üzerine, toprak iyesinin istenç ve bilgisi dışında, onamsız olarak yapılan, barınma gereksinimleri devletçe ve kent yönetimlerince karşılanamayan yoksul ya da dar gelirli ailelerin yaşadığı barınak türü" olarak tanımlar (Keleş, 1998, s. 128). Kongar ise gecekonduyu şöyle açıklar: "Tarımda makineleşme, toprağın küçük birimlere bölünmesi ve sonra da tekellerde konsantrasyonu sonunda açığa çıkan işgücü, kentsel alanlardaki hizmetler ve ücretler tarafından kentlere cezp edildikleri fakat mevcut sanayi ve hizmetler yapısı içinde emilmediklerinde, önce konut gereksinimlerinin karşılanması için, başkasının arsası üzerinde ve sağlık koşullarına uygun olmayan bir biçimde inşaa edilmiş konutlar, bunların zamanla oluşturduğu egemen yaşam biçimi, kentleşme açısından tampon mekanizma" (Kongar, 1982, s. 78).

1980 sonrası yaşanan iç göç hareketleri açısından önemli değişimlerden biri Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinden hem kent merkezlerine hem de farklı illere dönük yaşanan zorunlu göçtür. Kalabalık kitleler önceden planlanmayan bir göç süreci içerisinde girmek zorunda kalır. Bu göç sürecine hem katılma biçimleri hem de varış noktaları olan kentlerde sağlayamadıkları ekonomik koşullar, katlanan dezavantajları göğüslemelerine neden olur. 1980 sonrası dönemde köy boşaltmalar ve zorunlu göçle başlayan ve Adana-Mersin-Antalya, Diyarbakır- İzmir ve İstanbul'a yönelik kitlesel Kürt göçü toplumsal kesimler arası ilişkiler bakımından belirleyici olur. Akrabalığa dayalı ilişkiler, etnik kökene dayalı enformel ilişkiler geliştirmekte, bu durum siyasal olarak mobilize olmayı kolaylaştırır. Kitlesel etnik göçler, göç alan kentlerin demografik yapısında önemli değişimler meydana getirir. Enformel ağlara dayalı gelişen konut bölgesi ayrışması ile etniklik görünür hale gelmekte, kamu kurumları aracılığıyla üretilen adil olmayan rekabet kesimler arası etnikleşmeyi tetikleyerek, gerilimleri besleyerek etnik kimliği araçsallaştırmaktadır (Duman ve Coşkun, 2015, s. 48).

2000'li yıllarla birlikte kentsel dönüşüm ve kentsel yeniden yapılandırma olarak adlandırılan faaliyetler mekânın yeniden üretimini içeren esasen yıkma ve inşaa etme birlikteliğine dayanır. En başta rant değeri yükselmiş olan arazilerde bulunan gecekondu olmak üzere eski yapılar ve atıl durumda kalmış bölgelerin yıkılarak yeniden inşaa edilmesiyle meşrulaştırılır (Kaya, 2014).

Türkiye için 2000'li yıllar Avrupa Birliğine geçiş süreci ve küreselleşmenin kent mekânında açık seçik bir biçimde kendini hissettirmeye başladığı bir dönem olur. Bu iki süreç Türkiye'nin kent yönetimi konusunda köklü bir değişiklik yapması yönünde tartışmaların başladığı döneme de denk düşer. 1980'li yılların popülist politikası, tüm dünyada özelleştirmeleri teşvik ederken 1990'lı yıllarda bir yandan devasa gökdelenler inşaa edilir diğer yandan da kentin dokusu geri dönülemeyecek bir biçimde bozulur. 2000'li yıllarda ise, 1999 Marmara depreminin yarattığı ağır yaralara neden olan yasa dışılıktan hiç bir ders alınmadığı gözlemlenir. Kent mekânları ve planları hakkında alınan kararlar doğal yaşam kaynaklarına zarar vermekte ve kent mekânını parçalar. Kentsel mekânda yaşanan farklılaşma ve kutuplaşma toplumsal yapıyı da olumsuz yönde etkiler (Özden, 2010). 1980 sonrası gelişen neoliberal kent politikaları, 2000'li yıllardan sonra gelişmekte olan ülkelerin metropoliten kent merkezlerini hedef alır. İlk başlarda boş arazileri, daha sonra yapılaşmış kentsel arazileri değiştirip dönüştürerek sermaye birikim sürecinin devamlılığını sağlamak için kararlar alınır. Sermayenin etkisiyle öncelikli sektör haline alan inşaat sektörü, arkasına politik desteği alarak yükseldiği son dönemlerde, sınırlı bir kaynak olan kent toprağı, sınırlı yatırım alanı, rekabet ve zaman zaman örgütlü muhalefetin etkisiyle sekteye uğrar. Mekânın yeniden üretimini haklı ve gerekli göstererek yasal değişiklikler yoluna gidilir. Bu da "kentsel dönüşüm" yoluyla meşrulaştırılır (Çalışkan, 2014).

Kentsel dönüşümde yetkili olan diğer bir birim ise, dar gelirli ailelere konut üretmek amacıyla, 1984 yılında kurulan TOKİ (Toplu Konut İdaresi)'dir. 2003 yılından itibaren, TOKİ gecekondu alanlarında kentsel dönüşüm planları yapma ve yaptırma yetkisine sahip olur (Geray, 2006). TOKİ, kent arazisinden rant elde etmeye yönelik yaklaşımı sonucu yeniden yapılandırılır ve yeni TOKİ ortaya çıkar. Emlak Bankası, Arsa Ofisi ve toplu konut fonu içerisinde yer alan araziler TOKİ'ye devredilir, TOKİ İmar İskân Bakanlığı'ndan ayrılarak Başbakanlık bünyesine dâhil edilir. TOKİ böylece elinde bulunan çok miktardaki kamu arazisini kontrol altına alır, bürokratik engellerden ve hesap verilebilir olma zorunluluğundan kurtulur. TOKİ özel sektör yaklaşımını benimseyerek yeni Türkiye'nin inşaat ve emlak sektörünün düzenleyici temel aktör haline gelir. TOKİ artık

kamu-özel sektör ortaklıkları kurarak Belediyelerle işbirliği içerisine girerek gecekondü dönüşüm projelerini uygulayacak ve hissedarı olduğu şirketlerden kar payı alacaktır. TOKİ bütün bu kamu-özel sektör işbirliği sürecinde kamu denetiminden de muaf olacaktır. Belediyelerle işbirliği içinde uyguladığı gecekondü bölgelerinin dönüşüm projeleri ile kent yoksullarının sahip olduğu arazileri de piyasa mekanizmalarına açar. Elindeki kamu arazilerini hâsılat paylaşım modelini benimseyerek özel sektöre devrederek TOKİ adeta bir mülkiyet transfer aracı olarak görev yapar (Erman, 2016a). Verilen bu yetkiler dar gelirli aileler için konut üretme yetkisinin önüne geçer. TOKİ'nin asıl kuruluş amacı insan hakları bildirgesi çerçevesinde, konut hakkının gereklerini yerine getirmektir (Geray, 2006). Devletin verdiği yetkilerle birlikte TOKİ kuruluş amacını aşarak ayrıcalıklı bir konuma sahip olur. TOKİ, konut üretiminde ve kentsel dönüşüm konularında birincil aktör konumuna getirilir. 1984-2003 yılları arasında TOKİ tarafından üretilen konut sayısı 2004 yılından itibaren TOKİ'ye verilen yetkiler sayesinde önemli ölçüde artar. 1984-2002 yılları arasında TOKİ tarafından üretilen evlerin sayısı 43.145 iken, 2003-2014 yılları arasında 528.129'dur. Üretilen bu sosyal konutların 249.973'ü dar ve orta gelir grubuna, 1443. 27'si alt ve yoksul gelir grubuna yöneliktir. Gecekondü önleme dönüşüm projeleri ile birlikte üretilen konut sayısı 90.403, afet konutları kapsamında 34.482, tarım ve köy uygulamaları kapsamında 5584'tür. TOKİ son 15 yıldır Türkiye'de konut üretme politikalarını şekillendiren önemli aktörlerden biri olur (Karasu, 2009).

3. ÇALIŞMANIN KAPSAMI, AMACI VE YÖNTEMİ

İzmir İli Karabağlar ilçesinde Çevre ve Şehircilik Bakanlığı tarafından yürütülmekte olan Karabağlar Kentsel Dönüşüm Projesi kapsamında, 15 mahallede 17.000 binanın yıkılması hedeflenmektedir. 540 hektar alanı kapsayan bu dönüşüm projesi, 6306 sayılı Afet Riski Altındaki Alanların Dönüştürülmesi hakkında Kanun kapsamında kabul edilen 07.12.2012 tarih ve 2012/4048 sayılı Bakanlar Kurulu kararına dayandırılmaktadır. 540 hektarlık alanda bulunan 17.000 konutun yıkılarak yerine 35 bin bina yapılması planlanmaktadır (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı, 2015). İzmir'in Karabağlar ilçesinde bulunan 540 hektarlık alanda yürütülmek istenen kentsel dönüşüm projesi bölgesinde yaşayanların haklarını idareye (Çevre ve Şehircilik Bakanlığı ve Çevre ve Şehircilik Bakanlığının yetkilendirdiği ya da ihale ettiği kurum ve kuruluşlar) karşı korumak amacıyla bölgede oluşacak hak ihlalleri için mücadele etmek ve üyelerinin dolayısıyla mahalle sakinlerinin hak ihlallerine uğramamaları için maddi ve manevi her türlü haklarını korumak amacıyla 1 Ekim 2015 tarihinde Karabağlar Mahalleler Birliği kurulmuştur. Karabağlar Mahalleler Birliği'nden alınan bilgilere göre 540 hektarlık alanın içinde bulunan 16 mahallede toplam 53.500 kişi yaşamakta, 17.273 hak sahibi bulunmaktadır. Mahallelerde toplam 4000 tapusuz hak sahibi olduğu birlik tarafından belirtilmiştir. Karabağlar Mahalleler Birliği'nin üye sayısı 1000'dir (Karabağlar Mahaller Birliği, 2014).

Bu çalışmanın amacı, İzmir Karabağlar'da gerçekleştirilmesi planlanan kentsel dönüşüm projesi süresince, Karabağlar Mahalleler Birliği üyelerinin dayanışma ve komşuluk ilişkilerini açıklamaya çalışmaktır.

Nitel veri toplama tekniği ile ele alınan olan bu çalışmada yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Örneklemin belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemleri arasında yer alan, kartopu zincir örnekleme modeli temel alınmıştır. Araştırmada, görüşmeler yoluyla elde edilen verilerin değerlendirilmesinde MAXQDA programı aracılığıyla nitel içerik analiz tekniği kullanılmıştır.

4. ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Demografik Bilgiler

Araştırmada 22 Erkek, 8 Kadın olmak üzere 30 kişi ile görüşme yapılmıştır. 13 kişi Limontepe Mahallesi, 3 kişi Özgür Mahallesi, 5 kişi Yüzbaşı Şerafettin Mahallesi, 3 kişi Cennetçeşme Mahallesi, 5 kişi Uzundere Mahallesi, 1 kişi Salih Omurtak Mahallesinde yaşamaktadır.

Katılımcıların yaş aralığı 31 ve 80 arasında değişmektedir. Kadınların 5'i ilköğretim mezunu, 2'si Lise mezunu ve 1 tanesi üniversite mezunudur. Erkeklerin 13'ü ilköğretim, 8'i Lise, 1'i Üniversite mezunudur. Görüşme yapılan kişilerin memleketleri ise; Tunceli 6 kişi, Uzundere 5 kişi, Bingöl 4 kişi, Elazığ 3 kişi, Diyarbakır 2 kişi, Mardin 2 kişi, Elazığ 2 kişi, Kars 1 kişi, Erzincan 1 kişi, Urfa 1 kişi, Kahramanmaraş 1 kişi, Karaman 1 kişi, İstanbul 1 kişidir. Katılımcıların mahallelerde yaşama süreleri en kısa 20 en uzun 81 senedir. Araştırma analizinde katılımcıların bilgileri örnek olarak (K2,K,63,Elazığ, Limontepe) şeklinde verilmiş, sırasıyla K= Katılımcının görüşme sırasını, K= Kadın, E= Erkek, Yaş, Doğum Yeri, Yaşadığı Mahalle olarak kodlanmıştır.

4.2. Göç

Mahallelere ilk yerleşimler 1960'lı yılların sonlarına doğru olmuştur. Bu dönemler kırsal alanın tarımda makineleşmeyle birlikte çözüldüğü, Doğu ve Güney Doğu bölgelerinden Batı bölgelerine yoğun göç dalgasının yaşandığı döneme denk gelmektedir.

K2, ailesinin kırdan kente göç etmesini, kırsal alandaki ekonomik ve sosyal imkânların yetersizliği ile açıklamıştır. Babasının büyük kente göç ederek çocuklarına daha iyi eğitim imkânları sunmayı düşündüğünü belirtmiştir.

"Babam herhangi bir olaydan dolayı buraya gelmedi, sadece yanında erkek çocuğu yok hiç kimse yok hepsi kız çocuğu oralarda evlenmeyelim diye geldi. Ben cahil büyüdüm çocuklarım da cahil büyümesin istedi. Oradaki bir cahille daha evlenmeyelim diye geldi babamızın bütün niyeti oydu. Babam buraya çok iyi bir niyetle geldi. Herhangi bir siyasi ya da düşman yok kesinlikle yok. Ondan dolayı buraya geldi" (K2,K,63,Elazığ,Limontepe).

K7, İzmir'e göç etmelerinin nedenini ekonomik yetersizlikler olduğunu ifade etmiştir.

"Doğu Anadolu'dan işsizlik nedeniyle geldik. Ne bileyim sanayinin olmadığından, işsizliğin çok yoğun olduğu bir bölge olduğu için orada aramızda bıraktığımız bir mülkiyetimiz de yoktu. Memlekette durumumuz iyi olsaydı bu taraflara hiç gelmezdik Çalışacak iş olmadığından biz de mecburen bu taraflara göç ettik. İnsan karın tokluğu için gelir. Başka ne için gelinir ki?" (K7,E,70,Elazığ, Yüzbaşı Şerafettin).

1950'li yıllardan sonra tarımda makineleşme ve yerel pazar için üretimden ülke pazarına yönelik üretim, ekilebilir alanların genişlemesine neden olmuştur. Bu durum geleneksel toprak sisteminde de dönüşüme neden olmuş, büyük toprak sahipleri ile küçük toprak sahiplerinin ya da topraksız köylülerin arasındaki kutuplaşmanın artmasına, kentsel alanların kırsal alanlarda yaşayanlar için çekim merkezleri haline dönüşmelerine neden olmuştur (Arıkanlı Özdemir, 2005).

K20, Memleketlerinde yaşamaktan memnun olduklarını fakat köylerindeki feodal düzenin kendilerine yaşama hakkı bırakmadığını belirtmiştir. Katılımcı geçmişte yaşadığı sıkıntıları bugün gibi hatırlamakta ve anlatırken hala aynı duyguları yaşamaktadır.

"Biz memlekette iken evimize arsamıza paramıza her şeyimize ağa el koydu. O zaman ağa her şey demekti, ağa demek devlet demekti, devlet onlardı hepimizin sahibi ağalardı. Ağalar olmadan hiçbir şeye karar veremezdik, toprağımızı ekip biçemezdik. Her şeye ağalar karar verirdi. Evimizi bile onun korucuları işgal ettiler. Biz memlekette kaçtıktan sonra uzun süre oraya uğramadık. Geçen yıl memleket hasreti bir gidip bakalım evimize ne olmuş dedik. Bir baktık ki bizim evimizin yerine sekiz katlı apartman yapmışlar. Şikâyet edeyim desen kimi kime şikâyet edeceksin ki? Bize memlekette sahip çıkan olmadı" (K20,E,70, Şanlıurfa,Limontepe).

Katılımcıların büyük çoğunluğu, İzmir'e geliş nedenleri arasında akraba ve hemşerilerini göstermektedirler. Kente ilk göç edenler, kente tutunma mekanizmalarını zor da olsa öğrenmiş ve kente sonradan gelenler için yol gösterici olmuşlardır. Zincirleme göç süreciyle kente gelenler, göç edilen bölgedeki bağlarını tamamen kopartmamış ve kendisinden önce göçle kente gelen akraba ya hemşerisinin oluşturduğu ağları kullanarak kente bütünleşme sürecinde daha az sıkıntı yaşamıştır.

"Buraya ilk taşındığımızda akrabalarımız, hemşerilerimiz çok fazlaydı. Zaten tanıdık kimse olmazsa buralarda yaşamak çok zor olurdu. Hep birbirimizden destek aldık. İyi kötü günlerimizi beraber geçirdik burada. İlk zamanlar dayanışma ağlarımız çok iyiydi. Başımıza ne gelse hemen koşar gelirdik. Buraya gelişimizin nedeni eşimin ailesi buradaydı biz o nedenle buraya geldik. Eşimin ailesi de 60'larda gelmişler. Onlar da kızları bu taraflarda yaşadığı için gelmişler"(K1,K,60,Tunceli,Limontepe).

Lefebvre'nin "sosyal mekân" olarak tanımladığı alan çok boyutlu ve çok katımlı süreçlerin sonucudur. Sosyal mekânlar sosyal eylemleri yani doğan, ölen, acı çeken, harekete geçen bireyler ve kolektif grupların eylemlerini kapsamaktadır (Lefebvre, 1991). Gecekondu bölgeleri bir anlamda "sosyal mekân" olarak tanımlanabilir. Karabağlar bölgesi, uzun yıllar önce göç etmiş toplulukların yaşam alanı olarak oluşturduğu bir bölgedir ve o bölgede yaşayanlar için "sosyal mekân" anlamına gelmektedir.

"Buraya ilk geldiğinizde eşimiz, dostumuz, arkadaşımız hiç kimse yoktu. Biz hemen hemen mahallenin ilk kurucularındanız. Biz buraya 1984 yılında yerleştik. Seyrek seyrek yerleşimler vardı. Yol yoktu. Altyapı yoktu, su yoktu tankerle su ihtiyaçlarımızı karşılıyorduk. Elektrik kısıntılıydı. Ulaşım, sabah işe

giderken yayan ya Uzundere'ye gidiyorduk ya da Cennetçeşme'ye saatte bir ulaşım vardı. Biz bu imkânlarla sahiplendik buraları bugünlere getirdik. Buralar öyle bir yılda kurulmadı yani. Çocuklarımız burada doğdu büyüdü evlendi çocuk sahibi oldu. Biz burada kendimize güzel bir yaşam alanı kurduk yani" (K13,E,54,Diyarbakır,Yüzbaşı Şerafettin).

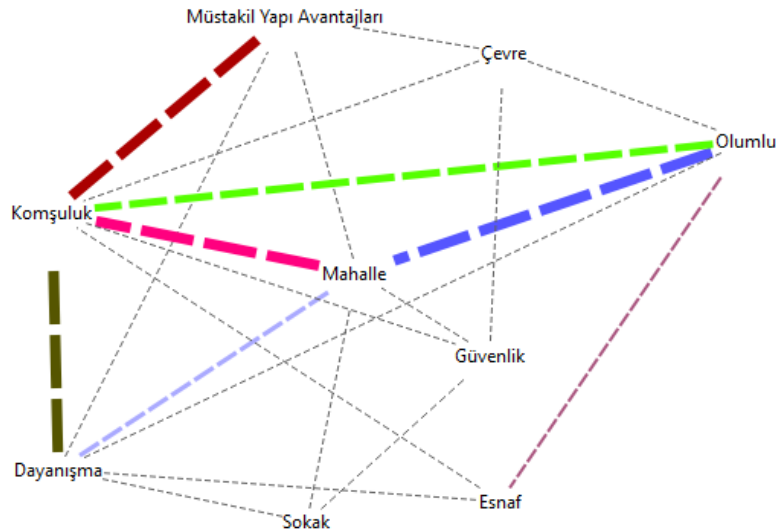
4.3. Dayanışma ve Komşuluk İlişkileri

Enformel ilişki ağları, genellikle kente göçle oluşturulan gecekondü bölgelerinde görülmektedir. Bu tarz bir ilişki ağı gecekondüluların kent yaşamına daha kolay uyum sağlamasına neden olmaktadır. Ekonomik ve sosyal yönden kentle bütünleşme eğiliminde olan gecekondulu için, kendisi gibi olanla birlikte olmak, aynı çevrede yaşamak ve yardımlaşmak hemşerilik ve akrabalık aracılığıyla tampon mekanizma işlevi görmektedir. Kente göç edenler, alışkanlık ve yaşam tarzlarını beraberinde getirmektedirler (Genç, 1997; Kıray, 1998).

K29, mahallelerinde komşuluk ilişkilerinin çok yoğun yaşandığını ve kentsel dönüşüm projesi gerçekleştiğinde apartman dairesinde yaşamak zorunda kalacaklarını düşündüğü için projenin gerçekleşmesini istememektedir. Katılımcı apartman dairesinde yaşamak zorunda kaldığında yalnızlaşıp mutsuz olacağını düşünmektedir.

"Bizim burada komşuluk ilişkilerimiz çok iyi. Birimizin bir şeye ihtiyacı olduğunda, hepimiz koşuyoruz. Mesela bir ölümün olur, hepimiz koşarız. Hastamız olur, her zaman yan yanayız. Biz burada rahatız, başka yerde yapamıyoruz. Bazen Buca'ya gidip geliyorum, sonra diyorum ki "insanlar apartmanda nasıl yaşıyor?" Çok zor. Rahat halı silkeleyemiyorsun, rahat temizlik yapamıyorsun. Biz dışarıda rahatlıkla ekmeğimizi pişiriyoruz. Kışlık hazırlıklarımızı yapıyoruz. Bunları apartman dairesinde yapamam" (K29,K,49 Bingöl, Limontepe).

Şekil 1 Mahallenin Önemi

Şekil 1'de, mahallenin katılımcılar açısından önemi ve mahalle kavramının çağrıştırdığı unsurların ilişki ağı verilmiştir. Şekilde kalın çizgiler temalar arasında kurulan ilişkinin gücünü göstermektedir. Örneğin kırmızı ve koyu renkle gösterilen müstakil yapı avantajları ve komşuluk ilişkileri arasında kuvvetli bir bağ vardır. Katılımcılar, komşuluk ve müstakil yapı avantajlarından birlikte bahsetmişlerdir. Aynı şekilde mavi renkle kodlanan mahallenin olumlu yanları arasında, komşuluk ilişkilerinin de birlikte kodlanması, kuvvetli bir ilişki ağı oluşmasına neden olmuştur. Katılımcılar açısından mahalle, gündelik hayatlarında oldukça büyük bir öneme sahiptir. Kadınlar ve erkekler mahalleyi ve sokağı, toplumsal ilişkilerini sürdürme ve dayanışma açısından günlük yaşamları için ayrılmaz bir parça olarak görmektedirler. Mahalleyi var eden ana unsurların; komşuluk, dayanışma ve müstakil evler olduğu yapılan görüşmelerde öne çıkmaktadır. Mahallenin olumlu yönleri sorulduğunda; akrabalık-komşuluk, dayanışma, müstakil yapı avantajları ve mahallenin doğal yapısı temaları ile birlikte kodlanmıştır. Ayrıca esnafın komşuluk ve dayanışma ilişkileri sayesinde kazanç sağlayabildikleri belirtilmiştir. Katılımcılar akrabalık ve komşuluk ilişkilerinin halen yoğun olarak yaşandığı bölgede çocuklarını rahatlıkla yetiştirebildiklerini ve bölgeyi güvenli bulduklarını belirtmişlerdir.

K8, yaşadığı mahalleden memnun olmasının nedenini, torunlarının sokakta güven içinde oynamasına bağlamaktadır. Herkesin birbirini tanıdığı ve güven duyduğu bir ortamda torunlarını rahatlıkla emanet etmektedir. İzmir'in başka semtlerinde yaşanabilecek olumsuz durumların kendi mahallelerinde asla yaşanmayacağını belirtmiştir.

"...misal bakın burada torunlar tüm gün sokakta rahat rahat oyun oynuyorlar. Sabahtan akşama kadar sokaktalar. Siz bu çocukları İzmir'in başka bir yerinde rahatlıkla dışarıda bırakabilir misiniz? Kesinlikle hayır. Burada herkes temel komşu, yabancı yok, birbirimizi tanıyoruz, rahatlıkla birbirimize evimizi, eşyamızı emanet edebiliyoruz. Eskiden daha sağlamdı tabi ama şimdi de idare ediyoruz" (K8,E,58, Karaman, Cennetçeşme).

Görüşme yapılan kişilerin mahalleye yerleşme nedenlerine ilişkin bulgular kişilerin şu anda yaşadıkları mahallelerden memnun olmalarının da belirleyicisi olmaktadır. Görüşülen bütün kişiler mahallelerinin eksik yönlerinin olduğunu belirtse de mahallelerinde yaşamaktan memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Dezavantajlı kesimlerin bir arada yaşamaları sonucu karşılıklı yardımlaşma ve dayanışma artmakta ve yaşamlarını devam ettirdikleri alanların önemi daha da artmaktadır. Bu alanlarda yaşayan insanlar dayanışma ve komşularla karşılıklı güven ilişkisi içerisinde sıcak ilişkiler kurmuşlardır. Kişiler kendilerini o çevreye ait hissetmekte birbirlerinden gıda ve başka diğer ihtiyaçlarını borç alıp vermekte ve birbirlerinin evlerine göz kulak olmaktadırlar (Erman, 2016b).

K30, mahallenin ve komşuluğun en belirleyici özelliğini, ekonomik olarak aynı sınıfta yer almalarına bağlamıştır. Aynı mahallede ve aynı sınıfa mensup olmak, sorunların da ortak olmasına neden olmaktadır. Katılımcı çocukluk yıllarında ailelerin birbirleri ile en fazla ekonomik anlamda dayanıştığını ifade etmiştir.

"Biz küçükken her şey çok kısıtlıydı. Bizim buzdolabımız vardı fakat çoğu komşumuzun yoktu. Onlar evlerinde bozulacak şeyleri getirip bizim buzdolabına koyarlardı. Bizim buzdolabımızın olması, ekonomik olarak diğerlerinden daha iyi olduğumuz anlamına gelmiyordu. Annem çocuk baktığı için ki hala bakmaya devam ediyor, bazı imkânlarla borç harç diğerlerine göre daha rahat ulaşıyorduk. Ama dediğim gibi aramızda çok da fazla fark yoktu. Küçüktüm, komşumuz peyniri bozulmasın diye bizim buzdolabımıza getirip koymuştu. Ben de peyniri çok seviyordum gidip gelip kadının peynirlerini yemişim. O da çareyi peynir yerine sana yağını koyup önüme getirmekte bulmuş. Ben yine peynir yerine onu da yemişim. Düşünün yani öyle bir yokluk. Yine aynı şekilde şeker de çok kıymetliydi. Bizim ulaşabileceğimiz tek tatlı ekmeğin üstüne sana yağı ve üzerine toz şekerdi. Yokluklar bizi dayanışmaya itti. Mesela o zamanlar şeker çok pahalıydı ve satın almak çok zordu. Annemler her ay bir çuval şekerine güne girerlerdi. Yani, bizim bu yakınlığımızı yokluklar daha da sağlamlaştırdı" (K30,K,35,Tunceli, Limontepe).

Lefebvre, ritim kavramını toplumsal açıdan anlamlı bir yenileme deneyimiyle özdeşleştirmektedir. Ritim, aynılık ve ötekilik arasındaki diyalektiğe işaret etmektedir. Ona göre ritmik olanı fark etmemizi sağlayan şey insan hafızasıdır (Lefebvre, 2004). Bir mekânda yaşamak, belirli bir aşinalığı sürekli yenilemek ve o mekânı alışkanlıklar için uygun bir yer olarak seçme anlamına gelmektedir. Mekânsal yaşam alışkanlıkla bağlantılıdır, bu da mekânsal yaşamın katıksız ritimsellik olduğu anlamına gelmektedir (Stavrıdes, 2016). Lefebvre'nin ritim analizine göre hafıza esas olarak şimdikiyi oluşturan toplumsal ve kentsel hayatın çeşitli ritimlerinden etkilenmektedir. İnsanlar zamanı uyumlu bir toplumsal yeniden üretim ortamının içinde dokurlar. Yaşamlar kırılmalarla, dönüm noktalarıyla ve eşi benzeri olmayan durumlarla boğuşarak geçmektedir (Lefebvre, 1996).

K30, uzun zamandır aynı mahallede yaşadığını, bütün alışkanlıklarını aynı mahallede kazandığını yani aynı mahallede bir ritim oluşturduklarını belirtmiştir. Katılımcı uzun süre aynı mahallede yaşadıklarını ve komşularıyla akraba olmasalar dahi akrabalıktan daha yakın ilişkiler kurduklarını belirtmiştir. Katılımcı, kiralık evde yaşamasına rağmen yine de başka mahalleye taşınmayı tercih etmemiştir.

"Biz burada çok rahatız yani. Benim yarın öbür gün çocuğum olsa çocuğumu da rahatlıkla komşularıma emanet edebilirim. Benim buralarda kirada olmamın nedeni hem aileme yakın, hem eş dost tanıdık herkes burada, hem büyüdüğüm yer, hem de kira olarak uygun hem de evim müstakil. Ben İzmir'in hiç bir yerinde kendimi burada hissettiğim kadar güvende hissetmem. Burada başıma ne gelirse gelsin, kimin kapısını çalsam bana yardım eder. Paraya mı ihtiyacın var, bir yere mi gideceğim, arabaya mı ihtiyacın var, korktum birisinin gelmesi mi lazım; evde fare çıktı gelin öldürün kimin kapısını çalsam ya da telefon açsam o çıkar gelir yani. Söyler misin, ben buradan başka nereye gideyim? Gece çık sokakta yürü burada hiçbir şey olmaz. Ben her gün aynı saatte işe gider gelirim. Bir gün aksatsam hemen ararlar başına bir şey mi geldi diye? Çok uzun yıllardır birlikteyiz, mesela birisinin ölüsü oldu diyelim. Yıllardır oluşan bir iş bölümü var yemek yapanlar bellidir hemen yemek yapmaya gelirler, helva kavuran bellidir, servis yapan bellidir, cenaze törenini düzenleyenler bellidir. Bu iş bölümü yıllardır aynı düzende gider. Ölüsü olanın evine üç gün boyunca gençler gidip gelirler, temizlik yaparlar, yemek yaparlar ihtiyaçlarını görürler ev boş kalmasın diye. Bütün bu düzeni başka nerede kurabilirsin ki?" (K30,K,35,Tunceli, Limontepe).

Katılımcılar, dayanışma ve komşuluk ilişkileri ile ilgili olarak en önemli ölçütlerden birini, cenaze törenlerine verilen önemle anlatmışlardır. Katılımcılara göre mahallede bir cenaze olduğunda katılım oranı çok yüksektir. Apartman hayatında ise bu katılımı sağlayamayacaklarını düşünmektedirler.

K24, mahallelerinde cenaze törenlerine büyük önem verildiğini belirtmiştir. Mezarlarını kendilerinin kazdığını ve yıllık olarak bakımını yaptıklarını vurgulamıştır. Katılımcı, görüşmenin başında bütün mahallenin Tahtacı Alevi'si olduğunu, ibadetlerine ve cenaze törenlerine bağlı olduklarını belirtmiştir. Katılımcı, cenaze törenlerine katılımın fazla olmasını, büyük bir prestij olarak görmekte ve bu tür bir yaşantıyı "lüks" olarak tanımlamaktadır.

"Değer olarak ya da para olarak söylemiyorum yaşam koşulları olarak diyorum. Bizim köyümüzde birinin başına bir iş gelse 100 kişi koşuyoruz dayanışmamız var. Biz kendi yakınlarımızın mezarlarını bile ellerimizle kazıyoruz. Bir arkadaşımın yakını vefat etti gittik cenazesinde 20 kişi ya vardı ya da yoktu. Ama bizim köyümüzde birisi öldüğünde gömülürken 200 bilemedin 300 kişi orada olur. Hele hafta sonuna denk geldiyse inanın mezarlığa araba sığmaz. Böyle lüks bir yaşantı bırakılır da 10 katlı apartmanda kimsenin kimseyi tanımadığı ölseniz dahi kimsenin haberi olmadığı bir apartman hayatına gidilir mi?" (K24,E,47, Uzundere, Uzundere).

K30, bölgede yaşayan insanların çok uzun zamandır birlikte yaşamaları nedeniyle, çok yakın ilişkiler kurduğunu belirtmiştir. Gündelik yaşamlarında ihtiyaçları olan her şeyi birbirlerinden rahatlıkla temin edebilmelerini, dayanışma ilişkilerinin çok sağlam olmasıyla açıklamaktadır.

"Burada oturan insanlar, akraba ya da aynı köylü olmasalar dahi 30 yıldır burada yaşadıkları için bir nevi akraba olmuşlar. Yani daha kemikleşmiş bir yapı var. Dolayısıyla burada, dayanışma da var. Kimse burada yabancılaşmıyor. Mesela bizim komşunun çamaşır makinesi bozulsa bizim makineye getirip atabilir. Apartmanda ya da daha şehir merkezinde bunları yapamazsın. Diyelim ki elektrik faturasını ödeyemedi, gelip bizim evimizden elektrik çekebilir. Her türlü yemek, içmek, yumurta git komşudan getir, hiç problem değil. Ya da diyelim ki hastalandın paran yok, kimi arasan koşup sana yardıma gelir. Diyelim ki akşam evde yemeğin yok alt kattaki mutlaka bir tabak yemek bırakıyor, üst kattaki de bir tabak yemek bırakıyor. Mesela halılarımı yıkamaya vermiştim. Kapının önüne koydum, sonra işe gittim. Komşularım almışlar. Biz burada çok rahatız yani. Benim yarın öbür gün çocuğum olsa çocuğumu da rahatlıkla komşularıma emanet edebilirim. Mahalle ve dayanışma kültürü burada hala devam ediyor. Ben yaşadığım çevreden çok memnunum. Ben kesinlikle apartmanda oturamam" (K30,K,35,Tunceli, Limontepe).

Kentsel dönüşümle ilgili araştırmalarda, dönüşüm süreci, mülkiyet ve rant ilişkisi üzerinden kurulmuş fakat insanların yaşam çevreleriyle kurdukları ilişki pek önemsenmemiştir. Marc Fried ABD'de 1960'lı yıllarda "Kaybedilen Yuva İçin Tutulan Yas (Grieving for a Lost Home)" adlı araştırmasında, kent içinde yoksul mahallelere yönelik uygulanan kentsel yenileme projeleri ile evini kaybeden ve zorunlu olarak yerinden edilmiş ailelerin, yakın birisi öldüğünde tutulan yasa benzer bir duygu yaşadığını ortaya koymuştur (Fried, 1963). Katılımcılar, evlerini kaybetmeleri durumunda çok büyük kayıplar yaşayacaklarını belirtmişlerdir. Gidecek başka bir yerleri olmadığını belirten görüşmeciler, evlerini kaybetmek ve ölmek arasında bir fark görmemektedirler.

K2, oturduğu evi kendisi ve engelli çocuğu için zorluklarla yaptığını belirtmiş ve apartman dairesine gitmektense ölmeyi tercih ettiğini ifade etmiştir. Katılımcı, sürecin belirsizliği nedeniyle komşularıyla birlikte sürekli endişe duyduklarını ifade etmiştir.

"Ben düşünüyorum eğer böyle açıklanmıyorsa siz her sessizliğin arkasında mutlaka bir haksızlık yatıyordur. Bizim yararımıza bir şey olsa davulla zurnayla gösteriş yapa yapa reklamını yaparlar. Bunlar bu kadar sessiz sakin evlerimizi almaya çalıştığına göre bizi düşünen yok. Zaten onlar bizi insan yerine koymuyorlar ki. Gece gündüz ne zaman komşularla bir araya gelsek hep bu konudan bahsediyoruz. Evime ne olacak komşuma ne olacak. Arın öbür gün ayrılırsak ne olacak. Benim bütün ümidim kesilir. Beni gömsünler buraya, bir daha beni apartmana neden götürsünler? Hiç gerek yok. Zahmet edip cesedimi taşımaları. Bu evin önünde öldürsünler gideyim. Gömsünler buraya beni yerimden götürmesinler" (K2,K,63,Elazığ,Limontepe).

5. SONUÇ

Mahalle ve sokak, gecekondu bölgesinde önemli bir yer tutmaktadır. Bu alanlar insanların bir araya geldiği ve sosyalleştiği alanlardır. Aynı mahallede ya da sokakta yaşamak, beraberinde tanışıklık ve dayanışma duygularını da beraberinde getirmektedir.

Komşuluk ve akrabalık ilişkileri gecekondu bölgesinin belki de en önemli boyutunu oluşturmaktadır. Bir arada olma, dayanışma ve güven bu güçlü ilişkilerin önemli nedenleridir. Çocukların bakımı, yaşlılık, hastalık, cenaze ve düğün, komşuluk ve akrabalık ilişkilerine en çok ihtiyaç duyulan durumlardır. Kentsel dönüşüm projesine karşı çıkılmasının en önemli nedeni, akrabalar ve komşulardan uzak kalınacağı, dolayısıyla bu tür ilişki ağlarının dışında kalınacağı korkusudur. Komşulardan ve akrabalarından uzaklaşılması durumunda, aynı ilişkiler yeni konut alanında kurulamayacak ve bu durum insanların yalnızlaşmasına neden olacaktır.

Gecekondu bölgelerinde mahalle, komşuluk, dayanışma ilişkilerinin yanı sıra, emek yoğun olarak inşa edilen evlerin çok önemli bir yeri vardır. Kentsel dönüşüm süreciyle ilgili kaygı duyan, orta yaş ve üstü kuşaklardır. Bu kuşakların mücadele stratejilerini belirleyen, o mekânla kurulan ilişki, emek ve üretilen değerle ilişkilidir. Araştırmanın bulgularına göre, mahalle sakinleri, yaşadıkları mahallelerinden ayrılmak zorunda kaldıklarında, psikolojik olarak çöküntüye uğrayacaklardır.

Kentsel dönüşüm başladığında mahallelerdeki toplumsal ilişkilerin değişmemesi ve mahallelerin iyileştirilerek benzer şekilde sürdürülmesinin söz konusu olmadığı, yapılan çalışmada ortaya konmuştur. Mekân toplumsal olarak yaratılan, örülen ve ortaya çıkan bir şeydir. Mahalle; sokak, bahçe, komşu, esnaf ilişkisiyle var olan ve bu ilişkilerin bozulmasıyla o mekâna ait bütün kurgusunun değişeceği ve çözüleceği bir gerçektir. Bu durum, mahallelerde dönüşüm başladığında, mahalleyi bir arada tutan bağların da yok olacağı anlamına gelmektedir. Birlikte yaşamamanın ve dayanışmanın olmadığı yerde köksüz bir kentlilik durumu ortaya çıkacaktır.

KAYNAKÇA

- Arıkanlı Özdemir, M. (2005). Kentsel Dönüşüm Sürecinde Eski Bir Gecekondu Mahallesi: Karanfilköy Kentlere Vurulan “Neşter”ler. İstanbul’da Kentsel Ayrışma (ss. 187–238). İstanbul, Bağlam Yayınları.
- Boratav, K. (1991). 1980’li Yıllarda Türkiye’de Sosyal Sınıflar ve Bölüşüm, Ankara, Bilgi Yayınevi.
- Bozkulak, S. (2005). Gecekondu Varoşa: Gülsuyu Mahallesi. İstanbul’da Kentsel Ayrışma. İstanbul: Bağlam Yayınları.
- Çalışkan, Ç. O. (2014). İktidarın Kentleşme Mevzuatı. İçinde A. Koca, Ç. O. Çalışkan, E. Kaya, & Akgün Gürkan (Ed.), Kentleri Savunmak Mekan, Toplum ve Siyaset Üzerine. Ankara: Notabene Yayınları.
- Çevre ve Şehircilik Bakanlığı. (2015). İzmir İli, Karabağlar İlçesi Riskli Alan İmar Planı, İzmir.
- Erman, T. (2016a). Kentsel Dönüşümün Eleştirel Analizi. İçinde İ. Kaya (Ed.), Yeni Türkiye’nin Toplumsal Yapısı (ss. 79–92). Ankara, İmge Yayıncılık.
- Erman, T. (2016b). Mış gibi site: Ankara’da Bir TOKİ-Gecekondu Dönüşüm Sitesi. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Genç, E. (1997). Kentleşme, Geleneksel-Modern Geriliminde Kimlikler. Bildiri, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi: Toplum ve Göç, 20–22.
- Geray, C. (2006). Kent Konseyleri Üzerine Görüşler. Memleket Mevzuat, 2, 19–25.
- Karabağlar Mahaller Birliği. (2014). Karabağlar Mahalleler Birliği. Tarihinde 03 Aralık 2014, adresinden erişildi <http://karabağlarmahallelerbirligi.blogspot.com.tr/>
- Karasu, M. A. (2009). Devletin Değişim Sürecinde Belediyelerin Konut Politikalarında Farklılaşan Rolü The Varying Role Of The Municipalities In The Housing Policy At Changing Process Of The State. Süleyman Demirel Üniversitesi İİBF Dergisi, 14(3), 245–264.
- Kaya, E. (2014). Söylemde Kentsel Dönüşümü İnşa Etmek. İçinde A. Koca, Ç. O. Çalışkan, E. Kaya, & G. Akgün (Ed.), Kentleri Savunmak Mekan, Toplum ve Siyaset Üzerine (ss. 45–50). Ankara, Notabene Yayınları.
- Keleş, R. (1998). Kentbilim Terimleri Sözlüğü. Ankara, İmge Yayıncılık.
- Kıray, M. (1998). Kentleşme Yazıları. İstanbul, Bağlam Yayınları.

- Kıray, M. B. (1982). Toplumsal Değişme ve Kentleşme. Kentsel Bütünleşme. Ankara, Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı Yayınları
- Kongar, E. (1982). Kentleşen Gecekonducular ya da Gecekondulaşan Kentler Sorunu. Kentsel Bütünleşme, Ankara, Türk Sosyal Bilimler Derneği Türkiye Gelişme Araştırmaları Vakfı Yayınları.
- Kurtuluş, H. (2003). Mekânda Billurlaşan Kentsel Kimlikler: İstanbul'da Yeni Sınıfsal Kimlikler ve Mekânsal Ayrışmanın Bazı Boyutları. *Doğu Batı*, 6(23), 75–96.
- Lefebvre, H. (1991). *The Production of Space* (Donald Nicholson-Smith, Trans.). Massachusetts, Blackwell Publishing.
- Lefebvre, H. (1996). *Writings on Cities*. Oxford, Blackwell.
- Lefebvre, H. (2004). *Rhythmanalysis: Space, Time and Everyday Life*. London: A&C Black.
- Özden, P. P. (2010). *Kentsel Dönüşümde Politika, Mevzuat, Uygulama: Avrupa Deneyimi, İstanbul Uygulamaları*. İstanbul, Nobel Yayıncılık.
- Stavrıdes, S. (2016). *Kentsel Heterotopya. Özgürleşme Mekânı Olarak Eşikler Kentine Doğru*. İstanbul, Sel Yayıncılık.
- Şengül, T. (2002). Kapitalist Kentleşme Dinamikleri ve Türkiye Kentleri. *Evrensel Kültür Dergisi*, Sayı: 128.
- Tekeli, İ. (2001). Türkiye'nin Kent Planlama ve Kent Araştırmaları Tarihi Yazıları. Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Bilim, İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tekeli, İ. (2008). *Göç ve Ötesi*. İstanbul, Tarih Vakfı Yurt Yayınları.
- Tümtaş, M. S. (2012). *Kent, Mekan ve Ayrışma*. Ankara, Detay Yayıncılık.